

Bombastický byznys Buxan a právní stránka digitalizace autorských děl

Nezařazené | 1.12.2017 @ 18.00

Podzim se pro mne často přelévá v zimu s nádechy mírné deprese, chronické únavy, běhání po doktorech (tentokrát jsou to záchvaty alergické rýmy), ztráty pocitu smyslu a všelijakého špekulování. Od září navíc učím Literaturu Nového zákona, kterou jsem nikdy neučil, a to s dotací šest hodin týdně. Úterky čtvrtky proto již tak dost silný podzimní drink stříknou plechovkou laciného energydrinku a velmi brzkým budíčkem či pozdní večerkou. (Na to si ovšem nestěžuji, je to moje radost a realizace.)

Obchodní sdělení

Pod parou tohoto koktejlu jsem posledních pár týdnů neměl na blog ani pomyšlení. Napadlo mne však uskutečnit plán, který jsem měl již delší dobu, a sice začít veřejně nabízet služby digitalizace dokumentů. Jde o disciplínu, k níž jsem se dostal při své práci na VOŠMT. Často je tu štos papírů, složka studenta či učebnice, kterou bylo potřeba pro vnitřní potřebu školy naskenovat a v počítači upravit. Za ta léta (již jsem na VOŠMT 6 let!) jsem si osvojil workflow, který by bylo možné aplikovat na jakékoli tištěné materiály: knihy, fotografie, dokumenty.

S bráchou jsme o tom přemýšleli a vymysleli jsme tak nějak společně službu Buxan. Zatím to rozjíždíme „low profile“, tj. s hlavou skloněnou, protože nemáme zkušenosti s a necítíme se na obří zakázky. Pro mne osobně navíc platí, že se chci těmto okrajovým aktivitám věnovat co nejméně a maximum energie investovat do dalšího studia. Menší a středně velké zakázky (do 5 000 stran za týden) bychom však zvládli bez přílišných obětí.

Naše webové stránky jsou na adrese www.buxan.eu. Našimi přednostmi jsou diskrétnost a nízká cena. Služba je nyní legitimně poskytována mnou jako druh živnosti, pročež vše probíhá pěkně „na fakturu“. Ačkoli vítáme jakoukoli zakázku, nejlépe si poradíme s fotografiemi, knihami a dokumenty (formát A4 či Letter).

Právní stránka digitalizace autorských děl

Než jsme to spustili, snažil jsem se zjistit, jak se na takovéto digitalizování dívá Autorský zákon. Napřečetl jsem ho celý, jen několik příslušných paragrafů. K nim jsem si opatřil komentář od Chaloupkové (2012, 4. vyd.) a Telece a Tůmy (2007, 1. vyd.), požádal jsem o pomoc na serveru Bezplatné právní poradny a vyměnil jsem si několik e-mailů s jistým velmi ochotným právníkem z DILIA. Dokonce jsem se u jedné služby, která digitalizaci knih již veřejně nabízí, vydával za zákazníka, který si chce jako objednat jejich služby, ale má jako vrásky stran zákonné stránky věci. Výsledkem mého bádání jsou dva protichůdné právní názory.

Právní názor A: Digitalizovat autorská díla pro osobní potřebu fyzické osoby možné není

Dle § 30 Autorského zákona, odstavce 2 „do práva autorského tak nezasahuje ten, kdo pro svou osobní potřebu zhotoví záznam, rozmnoženinu nebo napodobeninu díla“. Autorský zákon zde neupřesňuje, zda by mělo jít o tiskovou či digitální rozmnoženinu, z čehož vyplývá, že uživatel díla si pro svou osobní potřebu může vytvořit jeho digitální kopii. Proč tedy nemůžeme nabízet naše služby těm, kdo by si u nás chtěli vytvoření takovéto kopie objednat?

Je to proto, že ve chvíli, kdybychom autorské dílo zdigitalizovali, stali bychom se dle Autorského zákona jeho uživateli a v okamžiku, kdy bychom Vám onu digitální kopii předali, dopustili bychom se nedovoleného rozšiřování díla mimo osobní

potřebu uživatele. V komentáři k Autorskému zákonu od Telece a Tůmy (2007, 1. vyd.) se k § 12 Autorského zákona, odst. 1 uvádí, že

Uživatel [díla] je zásadně osoba, která svým jednáním na vlastní odpovědnost naplní znaky užití díla ve smyslu autorského zákona. **V případě výkonu podnikatelské či jiné výdělečné činnosti je uživatelem díla zásadně provozovatel služby, při jejímž výkonu (nikoli však pouze na jejím základě či v souvislosti se službou, tj. např. nikoli v případě pouhého pronájmu zařízení sloužícího k užití díla) dochází k naplnění znaků užití díla. Za uživatele díla potom nelze považovat zejména objednatele služby, pouhého poskytovatele zařízení či příjemce služby, ale ani návodce, organizátora či pomocníka.**

Snad si říkáte, že je náš výklad podivný. Vždyť potom by nebylo legální ani poskytovat kopírovací služby, jak to činí řada copycenter. Zde je však nutno připomenout, že Autorský zákon poskytuje provozovatelům služeb pro tiskové rozmnožování zvláštní zákonnou licenci, kterou však nelze uplatnit na rozmnožování digitální. V § 30a Autorského zákona, odstavci 1c se připouští, že „do práva autorského nezasahuje [...] ten, kdo na objednávku pro osobní potřebu fyzické osoby, [...] zhotoví **tiskovou rozmnoženinu** díla na papír nebo podobný podklad...“. Po § 30a bohužel zatím nenásleduje § 30b, který by tuto zákonnou licenci rozšiřoval i na digitální kopie díla pro potřeby zákazníka.

Z toho vyplývá, že zatímco kopírovat autorské dílo na papír pro potřebu fyzické osoby lze, digitalizovat autorské dílo pro potřebu fyzické osoby možné není a fyzická osoba, která je uživatelem autorského díla, si musí legální digitální kopii pro osobní potřebu zhotovit sama. V tomto smyslu Telec a Tůma ve výše citovaném komentáři k § 30a Autorského zákona uvádí, že

... v případě objednávky není z pohledu autorského práva uživatelem díla osoba, pro niž je rozmnoženina pořizována, nýbrž faktický zhotovitel této rozmnoženiny, tj. provozovatel reprografické služby (srov. rovněž § 12 odst. 1 a komentář). Autorský zákon tedy výslovně dovoluje provozování takovýchto reprografických služeb, neboť jde o specifické omezení rozsahu autorského práva. Naopak **pořizování jiného druhu rozmnoženin (než rozmnoženin tiskových na papír či obdobný podklad) na objednávku není autorským zákonem bez souhlasu autora dovoleno.**

Z tohoto důvodu nemůže Buxan nabízet ani provádět digitalizaci autorských děl. Ano, vím, řada copycenter přeci tyto služby nabízí a na nic se neptá, tím se však vystavují nebezpečí občanskoprávní i trestněprávní žaloby.

Právní názor B: Digitalizovat autorská díla pro osobní potřebu fyzické osoby možné je

V předchozím oddíle jsme viděli, že zákon umožňuje fyzickým i právníckým osobám užit dílo třeba i vytvořením digitální kopie pro osobní potřebu, pouze tiskové rozmnožení je však možné činit za úplatu. Viděli jsme však rovněž, že zákon digitalizaci pro osobní či vnitřní potřebu někoho jiného přímo nezapovídá. Při digitalizaci autorských děl sice není možné odvolávat se na § 30a AZ, neboť ten umožňuje pouze tiskové rozmnožení díla, je však možné odvolat se na § 38a AZ Licence pro dočasné rozmnoženiny, kde se píše, že:

- (1) Do práva autorského nezasahuje ten, kdo provádí dočasné úkony rozmnožování děl, které jsou pomíjivé nebo podružné, tvoří nedílnou a nezbytnou součást technologického procesu, nemají žádný samostatný hospodářský význam a jejich jediným účelem je umožnit
 - a) přenos díla počítačovou nebo obdobnou sítí mezi třetími stranami skutečněným prostředníkem, nebo
 - b) **oprávněné užití díla.**
- (2) Udělí-li autor smlouvou oprávnění k vysílání díla, nezasahuje do jeho autorského práva rozhlasový nebo televizní vysílatel, který zhotoví dočasný záznam díla svými vlastními prostředky a pro své vlastní vysílání.

Tůma a Telec k § 38a uvádějí, že jde o „tzv. technické (provozní) rozmnoženiny jsou rozmnoženiny děl bez žádného samostatného hospodářského významu, které se tvoří samovolně při procesu zpřístupnění díla v elektronické formě“. Ono „bez samostatného hospodářského významu“ podle nich znamená, že jde o „rozmnoženiny, které mají své opodstatnění právě pouze jako součást technologického procesu“.

Podle Tůmy a Telece dále jde o rozmnoženiny „dočasné, kdy existence rozmnoženiny je zpravidla omezena dobou nutnou pro uskutečnění jinak zaměřeného užití díla, nebo rozmnoženiny náhodné (incidentní), tj. rozmnoženiny vzniklé mimoděk, tedy bez záměru takovouto rozmnoženinu vůbec zhotovit a jako vedlejší důsledek takového jinak zaměřeného užití“.

Telec a Tůma zdůrazňují, že zákonná licence dle § 38a je jasně omezena účelem jeho pořízení, a to pouze jako

- a) přenos díla on-line uskutečněný prostředníkem,
- b) oprávněné užití díla.

A jelikož je podle § 30 AZ je možné, aby fyzická osoba učinila digitální kopii díla pro svou osobní potřebu, může se služba Buxan zaštitit § 38a AZ, protože svým jednáním sice vytváří rozmnoženinu autorského díla, avšak činí tak pouze dočasně a mimoděk jako nezbytnou součást technologického procesu, jehož účelem je docílit oprávněného užití díla zákazníkem ve smyslu § 30 AZ.

1. Dočasně proto, že služba Buxan takto vytvořené kopie autorských děl po přijetí zakázky zákazníkem spolehlivě vymaže.
2. Mimoděk proto, že účelem služby Buxan není vytvořit rozmnoženinu díla pro užití a osobní potřebu služby Buxan či jejich provozovatelů ani pro užití i potřebu kohokoli jiného.

Pozornost si zaslouží podmínka zákonné licence dle § 38a AZ, dle níž musí jít o rozmnoženinu bez samostatného hospodářského významu. Zde se nutno odkázat na komentář Chaloupkové, který říká, že

Úkony splňující tyto náležitosti umožňují např. prohlížení či hledání na Internetu, ukládání do vyrovnávací paměti nebo **vytvoření elektronické rozmnoženiny v rámci přípravy literárního díla do tisku.**

A podobně jako při přípravě literárního díla k tisku ve smyslu § 31 AZ dochází k digitalizaci a teprve následně k vytištění díla, tak i při digitalizaci ve službě Buxan dochází nejprve ke skenování a teprve potom k postprocessingu, který je vždy součástí této služby. Postprocessing je následná úprava vytvořených kopií pro potřeby uživatele. Jde o činnost, jejíž analogií je například rámování a paspartování či vázání již hotových knih.

Sečteno a podtrženo, při objednání digitalizace autorského díla ve službě Buxan zákazník neplatí za poskytnutí služby vytvoření digitální kopie vesoudí k naplnění jeho zákonného práva ve smyslu §30 AZ, nýbrž za přípravu a technickou proceduru zpracování již hotových kopií vzniklých mimoděk, ježto pak budou užívány nikoli službou Buxan či odpovědnými osobami, alebrž tím, kdo si službu objednal.

Proč se s tím vlastně tak mažem?

Neboť jsme hoši od bobří šípy, ne nějací upocení plantážníci!

Co tedy vlastně ~~Mirek Dušín~~ Buxan nabízí?

V současnosti nabízíme digitalizaci fotografií, dokumentů a knihy i konzultace stran technologického zajištění skenování a postprocessingu. Konzultaci si můžete domluvit telefonicky či e-mailem, velmi rádi zodpovíme Vaše dotazy stran technologického zajištění umožníme Vám, abyste uskutečnili své zákonné právo vytvořit si kopii díla pro svou osobní potřebu ve smyslu § 30 AZ.

- Máte-li tedy doma bednu starých fotek, pošlete nám je k digitalizaci, abyste je mohli nahrát na Facebook nebo poslat tetě na Nový Zéland bez poštovního.
- Máte-li krabici knih a chcete je mít v PDF kdykoli dostupné, pošlete nám je k digitalizaci!
- Máte-li kartotéku se záznamy či štosy starých dokumentů, můžete se jich zbavit a přesto je mít kdykoli k dispozici.

Čtenáři tohoto blogu mají na první objednávku 30% slevu! Stačí do e-mailu uvést promo heslo MIREK a sleva je Vaše!

Nicméně... Co myslíte Vy? Který výklad se Vám zdá správný? Máte zkušenosti s tímto problémem?
